

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

1. Τι λοιπόν; Αυτό δεν είναι φυσικό, είπα εγώ, και δεν προκύπτει ως αναγκαίο συμπέρασμα από όσα έχουν λεχθεί προηγουμένως, ότι δηλαδή δε θα μπορούσαν ποτέ να κυβερνήσουν ικανοποιητικά μια πόλη ούτε οι απαίδευτοι και όσοι δε γνώρισαν (ποτέ) την αλήθεια ούτε εκείνοι που αφήνονται ελεύθεροι να ασχολούνται με την παιδεία ως το τέλος της ζωής τους, οι πρώτοι γιατί δεν έχουν στη ζωή τους κάποιο σκοπό, που προσπαθώντας να τον πετύχουν πρέπει να κάνουν όλες ανεξαιρέτως τις πράξεις, όσες τυχόν κάνουν και στην ιδιωτική και στη δημόσια ζωή τους, και οι δεύτεροι (όσοι ασχολούνται με την παιδεία) γιατί με την θέλησή τους δε θα ασχοληθούν με πρακτικά ζητήματα, επειδή νομίζουν ότι έχουν εγκατασταθεί στα νησιά των μακάρων παρόλο που είναι ακόμα ζωντανοί; Σωστά είπε.

Έργο λοιπόν δικό μας των ιδρυτών της πόλης, είπα εγώ, είναι να αναγκάσουμε τις εξαιρετικές φύσεις (τις ιδιοφυίες) να φτάσουν στη γνώση που προηγουμένως είπαμε ότι είναι η σπουδαιότερη, να δουν δηλαδή το αγαθό και να ανέβουν εκείνη την ανηφορική οδό και, αφού ανεβούν και το δουν αρκετά (το αγαθό), να μην τους επιτρέψουμε (να κάνουν) αυτό που τώρα τους επιτρέπεται.

2. Το θέμα της ενότητας δηλώνεται με τη φράση «παιδείας τε περί και άπαιδευσίας». Στην αλληγορία του σπηλαίου ο Πλάτων πραγματεύεται την επίδραση της παιδείας στην ανθρώπινη φύση και τον καθοριστικό της ρόλο στην συγκρότηση μιας δίκαιης και ευνομούμενης πολιτείας. Σε μια τέτοια πολιτεία η εξουσία ασκείται από πεπαιδευμένους και όχι από αμαθείς με μοναδικό σκοπό την ευδαιμονία όλων. Ο Πλάτωνας πίστευε πως η παιδεία, που γι' αυτόν είναι η στροφή της ψυχής προς την Ιδεά του Αγαθού, η δύσκολη εκείνη μετάβαση από το σκοτάδι της άγνοιας στη θέαση της αλήθειας, αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την ηθική αναμόρφωση του ανθρώπου και την άσκηση της δικαιοσύνης σε κάθε έκφανση της ζωής του. Με τον τρόπο αυτό συνδέεται η αλληγορία του σπηλαίου με το θέμα της Πολιτείας που είναι η δικαιοσύνη.

3. α. Οι απαίδευτοι, οι τυχαίοι και αφιλοσόφητοι πολιτικοί που δεν είναι κατάλληλοι για τη διακυβέρνηση της πόλης, επειδή τους λείπει η παιδεία και είναι *άληθείας άπειροι* αλλά κυρίως επειδή δεν έχουν στη ζωή τους έναν υψηλό πολιτικό στόχο που να προκύπτει από εσωτερική καλλιέργεια και γνώση της αλήθειας. Οι στόχοι τους είναι ταπεινοί και ιδιοτελείς και βλέπουν την εξουσία ως μέσο για πλουτισμό, προβολή και εξυπηρέτηση των προσωπικών τους στόχων. Η ελλειμματική παιδεία αυτών των ανθρώπων τους καθιστά ηθικά ατελείς, ανεργάτιστους και κατά συνέπεια ανίκανους για μια τέτοια αποστολή που αποσκοπεί στην ευημερία του κοινωνικού συνόλου.

β. Οι πεπαιδευμένοι, όσοι έχουν προσεγγίσει το Αγαθό και έχουν λάβει την κατάλληλη παιδεία δεν θα μπορούσαν με τη σειρά τους να κυβερνήσουν ικανοποιητικά γιατί ζουν στη μακαριότητα των πνευματικών τους

αναζητήσεων. Δεν ενδιαφέρονται για την πολιτική δράση και την εξουσία, τις τιμές και δεν παρουσιάζουν τη βούληση να κατέλθουν στον πολιτικό στίβο. Ασχολούνται αποκλειστικά με τη θεωρητική μάθηση, με το φιλοσοφικό στοχασμό που συνοδεύεται από τέλεια αποκοπή από κάθε άλλη δραστηριότητα κοινωνική ή πολιτική. Οι λόγοι της απροθυμίας τους μπορεί να είναι διάφοροι όπως ο φόβος της δημόσιας έκθεσης, ο φόβος της κατηγορίας για αρχομανία, η έλλειψη αυτοπεποίθησης και η αποφυγή της ψυχικής φθοράς που συνεπάγεται η ενασχόληση με την πολιτική.

Είναι φανερό πως ο φιλόσοφος διακρίνει και στις δύο στάσεις ζωής μονομέρεια ιδιαίτερα επιζήμια για το κοινωνικό σύνολο.

4. Ο Πλάτωνας δε δίνει σαφή ερμηνεία για τον όρο αυτό που είναι από τους βασικότερους στο φιλοσοφικό του σύστημα παρά αρκείται σε υπαινιγμούς. Αγαθόν είναι α) το *είναι* και ό,τι διατηρεί το *είναι* β) η τάξη, ο κόσμος και η ενότητα που διαπερνά και συνέχει την πολλαπλότητα γ) ό,τι παρέχει την αλήθεια και την επιστήμη. Η έκφραση *αὐτό τό ἀγαθόν* φαίνεται να δηλώνει την ύψιστη αρχή και την πηγή του όντος και της γνώσης. Πάντως ήδη από την αρχαιότητα το Πλάτωνος ἀγαθόν ήταν παροιμιακή έκφραση που δήλωνε κάτι το ασαφές και το σκοτεινό (βλ. σχολίο βιβλίου)

Για να χαρακτηρίσει ο Πλάτωνας το αγαθό και την πορεία προς την κατάκτησή του χρησιμοποιεί τις ακόλουθες λέξεις: **ἀφικέσθαι, ιδεῖν, ἀναβῆναι, ἀναβάντες, μάθημα, μέγιστον** που δείχνουν ότι:

☉ το ἀγαθόν είναι η μεγαλύτερη αξία (μέγιστον μάθημα)

☉ μπορεί ο άνθρωπος να το προσεγγίσει, η θέασή του είναι εφικτή (ἀφικέσθαι)

☉ είναι δύσκολη η κατάκτησή του, μια πορεία ανηφορική με πολλά εμπόδια (ἀναβῆναι, ἀνάβασις)

Στην ενότητα αυτή αναδεικνύεται ο ρόλος της παιδείας και η σημασία που δίνει σ' αυτήν ο Πλάτωνας. Η παιδεία είναι το μέσο που θα οδηγήσει τον άνθρωπο από τα σκοτάδια της πλάνης στο φως της αλήθειας. Αν παρατηρήσουμε θα δούμε πως οι απαίδευτοι χαρακτηρίζονται ἄπειροι ἀληθείας ἄρα η παιδεία είναι αυτή που οδηγεί στη γνώση της αλήθειας

5. Βλ. σχολικό βιβλίο σελ. 101 «το μείζον πρόβλημα ... εἶη»

6. ανδρείκελο → εἰκός, λαθρεμπόριο → ἀλήθεια, ντροπή → ἐπιτροπεύω, ἄσχετος → ἔχω, αφηγητής → ἡγοῦμαι, ζωγράφος → ζήω-ῶ, ραδιόφωνο → φημί ἴχνος → ἀφικνοῦμαι, πείνα → πόνος, πρόβατο → ἀναβαίνω

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

1. Ίσως κάποιοι από εσάς παραξενεύονται, επειδή, ενώ τον άλλο χρόνο είχα μείνει πιστός στις συνήθειες της πόλης μας, όπως δεν γνωρίζω αν έμεινε κανείς άλλος από τους συνομηλίκους μου, τώρα τόσο πολύ έχω μεταβληθεί, ώστε έχω ανέβει στο βήμα, αν και είμαι νεότερος, για να σας συμβουλευσω για εκείνα για τα οποία οι μεγαλύτεροι διστάζουν να μιλούν. Εγώ αν κάποιος από αυτούς που συνηθίζουν να μιλούν ενώπιόν σας είχε μιλήσει επάξια της πόλης, θα τηρούσα απόλυτη σιωπή. Τώρα όμως, επειδή βλέπω άλλους να συνηγορούν με όσα σας διατάζουν οι εχθροί σας, άλλους να μην εναντιώνονται με σθένος σε αυτά, άλλους ακόμη να σιωπούν

πλήρως, σηκώθηκα για να πω αυτά που γνωρίζω σχετικά μ'αυτά, γιατί νόμισα ότι είναι αισχρό, αν προσπαθώντας να διατηρήσω την ιδιωτική τάξη της ηλικίας μου θα επιτρέψω στην πόλη να πάρει αποφάσεις ανάξιες γι'αυτήν.

- 2. α. έμμεμενηκώς :** εναντιωματική μετοχή, επιρρηματική σε θέση επιρρηματικού προσδιορισμού της εναντίωσης στο ρήμα της πρότασης «πεποίημαι» και είναι συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος «ἐγώ» που εννοείται.
- ἀγορεύειν :** τελικό απαρέμφατο ως αντικείμενο της μετοχής «εἰθισμένων»
- ἐναντιουμένους :** κατηγορηματική μετοχή συνημμένη στο αντικείμενο της μετοχής «ὄρων», «τούς δέ» και εξαρτάται από τη μετοχή «ὄρων» που προέρχεται από ρήμα αίσθησης.
- ἀποφανόμενος :** τελική μετοχή, επιρρηματική σε θέση επιρρηματικού προσδιορισμού του τελικού αιτίου (σκοπού) στο ρήμα «ἀνέστην» και είναι συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος «ἐγώ» που εννοείται.
- ἀνάξια :** σύστοιχο αντικείμενο της μετοχής «ψηφισαμένην»

3. ο υποθετικός λόγος έχει την εξής μορφή :
«**εἰ μὲν τις τῶν εἰθισμένων ἐν ὑμῖν ... τῆς πόλεως εἰρηκώς**» που είναι η υπόθεση και «**ἐγὼ δ' πολλήν ἄν ἡσυχίαν ἦγον**» που λειτουργεί ως απόδοση. Σχηματίζεται υποθετικός λόγος ο οποίος δηλώνει το μη πραγματικό, διότι στην υπόθεση έχουμε εἰ + οριστική ιστορικού χρόνου (εἰ ... εἰρηκώς ἦν) που είναι οριστική υπερσυντελικού, ενώ στην απόδοση έχουμε δυνητική οριστική (ἄν ἦγον). Η υποθετική πρόταση έχει θέση επιρρηματικού προσδιορισμού της προυπόθεσης στο ρήμα της κύριας πρότασης «ἄν ἦγον».

Για να δηλωθεί το προσδοκώμενο ο υποθετικός λόγος θα πάρει την παρακάτω μορφή :

«**Ἐγὼ δ' ἐάν μὲν τις τῶν εἰθισμένων ἐν ὑμῖν ἀγορεύειν ἀξίως ἢ τῆς πόλεως εἰρηκώς, πολλήν ἡσυχίαν ἄξω**».

Στον πλάγιο λόγο θα πάρει την εξής μορφή :

«**Ἴσοκράτης ἔφη αὐτόν, εἰ μὲν τις τῶν εἰθισμένων ἐν σφίσιν ἀγορεύειν ἀξίως εἴη τῆς πόλεως εἰρηκώς, πολλήν ἡσυχίαν ἄξειν**».

4. (ῶ)ήλικιωτα

τοσοῦτοι

πάριθι

πολύ

ἐρρωμενέστατα

ἐναντιοῦσθε

ἀνισταῖτο

νομισάσαις

τάξει

περίιδε